

Вікторія Калюжна,
Вікторія Чернишева

ПРО ЗНАЧЕННЯ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ
ДЛЯ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ КУРСАНТІВ ВУЗІВ
СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ НА ЗАНЯТТЯХ З
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Відродження духовності набуває все більшої актуальності в усьому світі. Аналізуючи реальну ситуацію в різних країнах

Криворізький державний педагогічний університет

(зростання серед молоді злочинності, жорстокості, наркоманії, алкоголізму), а також перспективи розвитку світової спільноти, все більша кількість учених, а також працівників освіти підкреслюють першорядну важливість підвищення якості гуманітарної освіти в усіх типах навчальних закладів.

Звичайно, студенти спеціалізованих вузів повинні перш за все добре вивчити спеціальні предмети, але професійна підготовка повинна бути не винятковою метою освіти, а складовою частиною цілісного процесу виховання.

Вивчення гуманітарних дисциплін, у тому числі й іноземних мов, створює сприятливі можливості для формування особистості, її життєвої позиції і творчої самореалізації. Особливо це стосується вузів, які готують працівників правоохоронних органів, оскільки від їх особистих якостей залежать долі інших людей. У будь-якій конфліктній ситуації людина завжди звертається до представника закону, сподіваючись на допомогу й розуміння, і важливо, щоб його надії справдилися.

Відомо, що тільки за допомогою культури та загальної гуманітарної освіти, людина засвоює дійсність у ціннісно-смысловому аспекті. Тому потрібно знайти засоби для того, щоб не тільки здійснити, але й підвищити рівень гуманітаризації юридичної освіти, особливо у спеціалізованих навчальних закладах системи Міністерства внутрішніх справ, що мають вельми специфічний характер, оскільки організація діяльності в них, в основному, спирається на досвід колишніх вищих військових училищ.

Одним із засобів розвитку духовності можуть і повинні стати заняття з іноземної мови, на яких мовне й лінгвістичне повинно розглядатися з точки зору естетичного, культурного і духовного. Адже мова – це багатий засіб, який включає в себе культурно-історичний і соціально-суспільний досвід поколінь, і звернення до нього не може бути зведене лише до механічного заучування й відтворення граматичних правил. Навпаки, кожне явище мови повинно бути розглянуте у широкому контексті історії культури і науки – усього того, що особливо ефективно й зримо формує особистість.

Зараз процеси духовного оновлення життя в нашій країні вимагають перебудови методики викладання іноземної мови у нефілологічних закладах. Система вищої освіти в Україні, як і все наше суспільство, переживає складні часи. З одного боку, її характеризують активні пошуки нових підходів і використання світового досвіду при вивченні дисциплін вузівського циклу, з іншого – відродження національних традицій, які вимагають адекватного втілення й обов'язкової адаптації до сучасності, до проблем, що стоять перед суспільством.

Ці процеси, що проходять на фоні істотних труднощів, яких зазнає молода українська держава, характеризують і реальний стан справ у вузах системи МВС. Інтегрування у світове суспільство та об'єднання зусиль у боротьбі зі злочинністю потребує не тільки адаптації до цінностей, які називаються загальнолюдськими, але й практичного оволодіння іноземною мовою випускниками вищих навчальних закладів на достатньому професійному і побутовому рівнях. Таким чином, основною метою навчання іноземній мові є така підготовка курсантів, яка дає змогу після закінчення курсу читати оригінальну літературу зі спеціальності для отримання необхідної інформації та брати участь в усному спілкуванні іноземною мовою, перш за все при виконанні практичних професійних завдань.

Прикладом усвідомлення такої необхідності є розроблена у МВС України концепція реформування органів внутрішніх справ та невід'ємний її елемент – удосконалення відомчої системи науки та освіти. Вона обговорювалася під час науково-практичної конференції “Становлення, розвиток відомчої освіти та науки, основні напрямки вдосконалення підготовки кадрів ОВС”, яка відбулась у Харківському університеті внутрішніх справ МВС України у січні 2000 року. Епіграфом до цієї конференції можна було б взяти слова голови оргкомітету конференції Юрія Кравченка, який у своїй промові підкреслив: “... професія міліціонера чи поліцейського вбирає в себе широкий спектр знань, можливостей і обов'язків. Так воно і є: ми виконуємо роль того “амортизатора”, який стоїть на перехресті і економічних, і правових, і політичних проблем суспільства. Усвідомлюючи це,

ми повинні організувати підготовку фахівців саме такого рівня”[1, 6 – 7].

За довгий час свого існування людство виробило норми особистих і групових відносин, які забезпечували стабільність людського суспільства і його еволюційний розвиток. Без сумніву, ці норми змінювалися в різні історичні епохи, але незважаючи на це, зберігалось деяке постійне “ядро” моральних та інших норм, зафіксованих і в писемних джерелах, і в нашій свідомості. Гуманістична криза підвищила вимоги до вузів у сфері морального і духовного виховання курсантів системи МВС, тому необхідним і корисним, крім використання вітчизняного досвіду, є звернення до кращих досягнень і досвіду систем освіти закордонних країн, перш за все в галузі підготовки кадрів для правоохоронних органів.

На заняттях з іноземної мови можна використовувати мовний матеріал щодо принципів підготовки та формування професійних і моральних якостей майбутнього працівника правоохоронних органів, використовуючи інформацію наукового, навчального характеру, а саме: статті, програми, розділи книг із загальнопедагогічної, юридичної, фахової проблематики, яка стає зараз все більш доступною (порівняно з радянськими часами). Наприклад, як матеріал для аудиторного й позааудиторного читання можна використовувати тексти, в яких розповідається про цінності, якими керуються американські поліцейські під час підготовки в Інституті Навчання Поліцейських при Іллінойському університеті [2]. У цьому інституті добре продумана й налагоджена система професійної підготовки та виховання майбутніх правоохоронців і робота щодо вдосконалення престижу поліцейських служб. Інститут Навчання Поліцейських має свій Кодекс Честі і Медаль Честі, що присвоюється тим поліцейським, які виявили найвищий стандарт чесності та етичної поведінки у своїй кар’єрі. Виховна функція є і в Кодексі Одягу, що також відтворює традиції правоохоронних органів, в основі яких високі поняття служіння Батьківщині, дому, честі тощо.

Цікавий британський досвід навчання існує у школі столичної поліції у Хендоні [3]. Із довідника для початківців поліцейських можна дізнатися про початкову підготовку столичної поліції

Британії. Навчальна програма містить у собі не тільки набуття навичок з попередження безпорядків і їх прискічення, але й поняття культурних особливостей кожного громадянина в етнічно - неоднорідному суспільстві. Особлива увага при підготовці надається виробленню вмінь роботи з населенням. Відомо, що на необхідність такого співробітництва ще в середині XVIII століття вказував головний суддя Вестмінстера Г.Філдінг, який організував перший загін добровольців з мешканців для боротьби зі злочинцями.

Цікава за своїм змістом розробка програми, яка називається "Програмою плюс" [3]. Її основою є "Положення про спільну мету й принципи столичної служби". Програма складається з дванадцяти розділів; усі вони присвячені різним темам. Наприклад, розділ другий містить стислий огляд полікультурного характеру Британії: історію її населення, вклад в культуру та історію поселенців, взаємодії поліції з общинами й багато інших фактів. У третьому розділі цієї програми йдеться про правильне використання мови на службі в поліції, про те, що містить у собі слово, чи за значенням вживаються необхідні слова, чи не образливо звучить термінологія стосовно емігрантів чи представників різних рас. Інакше кажучи, мова йде про культуру спілкування, ще точніше - про необхідність поліцейським мати певний, причому досить високий, рівень не тільки загальної, але й мовленнєвої культури.

Дев'ятий розділ присвячений релігіям, які сповідуються населенням Лондона. У ньому розглядаються найбільш значимі релігії й нагадується, що людину більше за все може образити зневаження його віри (можемо додати, що це стосується і його національності). Маючи базове розуміння вірувань і релігійних потреб людей, у том числі й своїх колег, поліцейський має більше шансів діяти відповідно до положення про спільну мету та принципи столичної культури, безсторонне і поважне ставлення до всього.

Знайомство наших курсантів з такою інформацією викликає, по-перше, зацікавленість до підготовки поліцейських у подібних навчальних закладах за кордоном; по-друге, до країни, мову якої

вони вивчають; по-третє, до подібних питань і проблем у своїй країні, та, безумовно, до самої мови як засобу, який дає змогу отримати доступ до необхідної інформації, і який зрештою виступає засобом духовного розвитку особистості вцілому.

У вузах системи МВС України теж існують свої традиції. Інститути мають свої підходи і в деяких методах заохочення кращих студентів. Наприклад, у Луганському інституті внутрішніх справ кожному випускникові урочисто вручається срібний перстень з аббревіатурою інституту та іменні подарунки відмінникам навчання тощо.

Для того, щоб навчити студентів застосовувати іноземну мову і як засіб отримання нової інформації, і як засіб спілкування у професійній сфері, викладачі мови й експерти освіти багатьох країн розробляють нові, більш ефективні методи навчання, які можуть застосовуватись у розвитку комунікативних навичок і умінь. Одним з таких методів є особиста бесіда - неформальне спілкування студента з викладачем на спеціальну чи побутову тематику мовою, яка вивчається, що дозволяє студенту отримати необхідну практику в навичках аудіювання та розмовній мові.

Саме особиста бесіда, як навчальний прийом, використовується мовознавцями приватного університету в місті Бангкок. Суть його в тому, що кожний студент повинен з'являтися на особисту бесіду з викладачем двічі на семестр. Бесіда продовжується 30 хвилин і тільки англійською. Всі студенти проходять чотири етапи. На першому етапі кожний студент повинен вміти, як мінімум, розповісти про себе, на другому – описати когось чи щось, на третьому етапі – розповісти якусь історію, а на четвертому висловити свою думку з якогось питання. Таким чином, приватна бесіда забезпечує практику використання мови [4, 16 – 17].

В сучасній методичній літературі надається особливе значення принципу ситуативності [5, 21]. У процесі навчання іншомовному спілкуванню, особливо фахової тематики, ситуативне програвання ролі чи рольові ігри мають велике значення, тому що вони створюють соціальну й психологічну основу оволодіння мовою, допомагають відбору необхідної для спілкування лексики, а також викликають мимовільне спонукання до мовленнєвої діяльності.

Найбільш простими є вправи, в яких запропоновані ситуації, комунікативні завдання для партнерів і ряд реплік, з яких необхідно вибрати ті, що відповідають даній ситуації. Мовне спілкування також можна розвинути на основі монологічних текстів (обговорень даної теми студентами) чи на основі візуальних джерел інформації (фотографій, схем, карт). Головне завдання для викладача – досягти ініціативної, активної та індивідуальної роботи кожного студента, а для студента – побороти в собі незручність і страх помилок, розвиваючи навички усного мовлення.

Можна зазначити, що заняття з іноземної мови мають значний потенціал для духовного розвитку майбутніх правоохоронців, і цей потенціал може бути збільшений, якщо на заняттях у різних формах використовується досвід аналогічних закордонних навчальних закладів, у першу чергу країн – лідерів сучасного світу. Необхідність використання такого досвіду не викликає сумніву, так само, як і необхідність розробки конкретних його форм.

При порівнянні виховної мети й завдань у професійному вихованні та навчанні поліцейських Америки, Англії і правоохоронних органів України стає зрозуміло, що ця сфера потребує обережного і навіть дбайливого ставлення, і ця вимога, як відомо, розуміється практично однаково в багатьох країнах.

Отже, можна зробити висновок про аналогічність і, в багатьох напрямках, єдність цілей і завдань при підготовці правоохоронців, на засадах поваги до прав кожної людини з боку представника закону тощо. Зазначимо, що в зв'язку з цим Генеральна Асамблея ООН прийняла "Кодекс поведінки службових осіб для підтримки правопорядку", який рекомендовано для використання при розробці національного законодавства і для правоохоронців, як зведення принципів, якими повинні керуватися вартіві правопорядку кожної країни [6, 28].

Усе вищесказане свідчить про те, що основоположним принципом освіти, як і критерієм суспільного прогресу на рубежі тисячоліть, повинно стати духовне вдосконалення людини та властивих їй якостей, на основі яких буде будуватися її поведінка.

Перш за все, це важливо для людей, які є представниками закону, які вирішують долю народу, отже і країни в цілому.

Література

1. Обертинський О. "Юрій Кравченко: ...ми маємо унікальну можливість сформувати сучасну відомчу систему" // Іменем Закону. – 2000. – №4.
2. Police Training Institute University of Illinois. Training Catalog. 1998-1999, USE. – 1998.
3. A handbook to support learning in area of equal opportunities in Metropolitan Police probationer training. – Hendon: Metropolitan Police Training School. – 1992.
4. Myint, Myo Kyaw. The Personal Interview. A Dynamic Teaching Device // Selected Articles from the Creative English Teaching Forum Classroom Activities (1989-1993), - Washington, 1995.
5. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. – Москва, 1994.
6. Кодекс поведінки правоохоронців // Міліція України. – 1998. – № 7-8.